

A 87 ÉVES EHRlich »GÉGÉ«-Nél

Visszaemlékezések a klikkvezéri multra, az ötvenesztendő városatyaságra és Pestre, amikor még „falu“ volt

Most volt nyolcvanhétéves. Még három esztendő és azok közé tartozik, akikről statisztikát készítenek. Egyike lesz az ország legidősebb polgárainak. Igen... Ehrlich G. Gusztáv, illetve „Gusztó bácsi“, vagy ahogy egész Budapest nevezte — nem becézte, mert őt talán sohasem becézték — „Gégé“, ma már abszolút polgár, sőt kispolgár. Valaha rettegett pártvezér volt, akinek kegyeit sokan keresték, aki keményen, erélyesen, fagyos nyugalommal döntött emberek, sorsok fölött. Az első diktátor a budapesti községi politikában. És az, hogy valaha vezető volt, akinek, mint maga mondja, egyetlen intésére egész tábor pattant fel a helyéről, hogy szavazzon és szavazatával városrészek jövődjét szabja ki, ma is meglátszik határozott mozdulatain, energikus kijelentésein, fiatalokat is megsegítő felpattanásán, éles kritikáján. Az oroszláncmörk még láthatók, de az „oroslán“ közeledik a kilencedik évtized befejezéséhez, ami szeliddé, elégikussá teszi a legnemesebb vadat is. Valaha harc, küzdelem, ügyes taktika, ravasz sakkhuzás volt az életető eleme, ma „kibicel“ a klubban a kártyapartinál — csak figyelt a játékot, de nem játszik! — megiszik egy-egy pohár sört, „este néha bort is“, elszív naponta négy-öt nikotinmentesített Cubát és — emlékezik... Emlékezik régi rossz (mert nem „rég jó“) időkre, amikor a mai körut még valóságos „kertváros“ volt, amikor még nem szikráztak az ivlámpák, a vízvezetékbelől nem csörgedezett a „káposztásmegyeri“, mert még vízvezeték se volt, majd azokra a későbbi időkre, amikor ő volt a Wolff Károly a város házán...

Bárczy és az építő korszak

Gusztó bácsi kora is meghaladja az átlagos életkort. Nyilván ez is arra mutat, hogy kivételes ember, még ha a hálátlan utókor különféleképpen is ítéli is meg azt a korszakot, amelyben ő megdönthetetlen hatalmu „klikkvezér“ volt. „Klikkuralom“-nak nevezték el pártja, az ő és a háta mögött felsorakozott városatyák gazdálkodását, amely Budapestnek legliberálisabb építődíszsaka volt és amely iskolákkal, világvárosi jelleggel és főként — Bárczy Istvánnal ajándékozta meg a magyar főváros történelmét. Akkoriban erzsébetvárosiak és terézvárosiak irányították a főváros sorsát, ma pedig budaiak... Olyan régen volt ez, hogy az Erzsébetváros és a Terézváros még nem is volt külön kerület. Az Erzsébetvárosból, Dohány-utcai, Izabella-utcai jótékony asztaltársaságok mellől, az Erzsébetvárosi Körből indult el Ehrlich G. G. politikai karrierje, hogy azután a kismemberek, kisiparosok, kiskereskedők vezére legyen. Ma is tipikus kispolgári bérházban, kispolgári otthonban lakik. Meglepődnél milyen üde lazac-rózsaszín az arca, milyen „nett“, tiszta, jólvasalt a szürke ruhája, milyen friss, habos a halványkék inge, milyen jólkötött a fehérpettyes, sötétkék nyakkendője, mennyire gondozott, stuccolt a fehér angol bajusza a keskenyvonalu, energikus ajka felett... Valóságos gigerliként hat Gusztó bácsi, de azért már remeg a keze, ki-

csit reszket a térde, tulgyors tempóban hunyorog a fáradt szempillája apró cipőgomb-szeme fölött. Lehet ugyan, hogy ez a szemhunyorgatás egy kis ravaszság „Gégé“ részéről, aki így leplezi meghatoltságát, elérzékenyülését. Behunyja a két szemét, mond valami erőset, határozottat a régi, vagy a mai időkről, azután óvatosan sandít ki az egyik pillája alól, ravaszskás tekintettel; szinte így kémleli, van-e hatása-varázsa még ma is annak, amit az egykori vezér mond...

Gusztó bácsi 102 évet jósol önmagának

Kicsit lekezelet az újságíró, aki harmincnégy évvel valósággal csecsemő az ő nyolcvanhét esztendeje mellett. Hát hogyan volna az, amikor Gusztó bácsi a 87 évet is kevesli. — Én százketéves leszek! Fogadok! Az biztos! Boldogult dédapám is százketéves volt, amikor Morvaországban meghalt...

Ez a „morva akcentus“ bizony ma is megérzik Ehrlich G. Gusztáv beszédén. Hiába mult el őt évtized, hiába az ötven évnyi közéleti szereplés, ő még most is teljesen egyéni módon beszéli a magyar nyelvet. Igaz, hogy ez utánozhatatlanul kedvessé, eredetivé teszi

Ezt gyűrheti,
Ez gyűrhetetlen
Goldsmart
nyakkendő
Goldberger gyártmány
ára 1.50
Kapható a jó
úridivatüzletekben.

A CSODATELJESÍTMÉNYÜ

1.5 lt., légűtéses, lengőtengelyes, áramvonalas

DETRA

luxusautókat — bemutatja az

»UNITAS« V., Zápolya-u. 13
Telefon: 92-3 85

az öregur előadását.

Amikor emlékeim kutatom, amikor az eseményekben gazdag félévszázad néha sorsdöntő elhatározásainak rugóit akarom a lélek tárházából felszínre hozni, „Gégé” csak legyint:

— Aber! Sok dolog volt! Az ember nem is tudja mindet! Egyszer elkezdtem emlékeim megírását, de aztán abbahagytam. Sok baj, sok kellemetlenség ért, nem volt kedvem folytatni... Annyit mondhatnék el, Ön meg annyit jegyezhetne, hogy az egész lap tele volna érvel...

— Akkor talán egy-egy epizódot...

— Van, van... — feleli és felcsillan a szeme. Szinte látom, hogyan kezd kirajzolódni előtte a mult kontúrja.

— Mikor kezdte a közéleti munkásságát?

— Ajaj!...

A fia azt mondja: „Negyvennyolc évig volt egyhuzamban bizottsági tag.”

Gusztai bácsi kijavítja:

— Ötven! — És a nagyobb nyomatek kedvéért megismétli: — Bizony ötven!

A fia: „Mint iskolászeki tag, majd mint kerületi választmányi tag kezdte...”

„Gégé”: — Mi az, hogy úgy kezdtem?!... Az iskolászeket én csináltam!... Csak az lehetett iskolászeki tag, akit én akartam. Itt igazán szívvel-lélekkel dolgoztam, mert nagyon szerettem a tanulókat... Ők kulturát teremtenek az országban, ezért őket támogatni kell...

Az első napközi otthon, gyermekfelruházás és egy kis taktika

Most ismét a fia szólal meg helyette: „A VII. kerületben egy kis asztaltársasághoz alakult az Erzsébetvárosi Kör.”

— Akkor mi felruháztunk a gyereket — folytatja sajátos stílusában az öreg Ehrlich. — Alakítottuk a napközi otthont minden iskolában és a szegény gyerekeknek, ha ott maradtak, küldtünk enni. Ha szülei munkában voltak, magányos gyereket nem hagyunk odahaza. Egész nap a napközi otthonban volt... Volt idő amikor hater gyereket felruháztunk...

Az Erzsébetvárosi Kör az Erzsébet-körút 13. számú házban volt. Politikai klub, amely a szabadelvűpárt elveit vallotta. A Kör első elnöke Morzsányi Károly volt, aki a VII. kerületet talán husz éven át képviselte. A Kör révén kapcsolódott be Ehrlich a városi poli-

Nyugati közelében olcsó összkomfortos, szép világos

4 szobás lakás

és egy nagy szíves, világos szuterénhelyiség.

mely raktárnak, műhelynek alkalmas, május 1-ére kiadó. V., Váci-ut 18. Telefon: 163-76.

Kiadók színes fürdőszobákkal

1, 2 szobás hallos garconlakások, köző, fűtés, melegvízzel, luxuskivitelben, májusra. Pannónia-utca 56. Érdeklődés telefon 134-61

Központban 18% brutto jövedelmező

műhely-bérház eladó.

„Közvetlen vevővel tárgyalok” jellegre Balogh hirdetőbe, Lipót-körút 9.

Jómodoru, alkalmazkodó, művelt urinó

angol-, francia-, német-órákat ad

keres uribázan teljes ellátást nyelvtörák, felolvasás, gardirozás ellenében, hol hetenként néhány szabad délutánja és esteje van. Szíves megkeresést „Külön szoba” alatt Balogh-hirdetőbe, V., Lipót-körút 9.

Fűszeráru régi jól bevezetett

nagykereskedés

nagyobb vidéki városban házál együtt családú okok miatt eladó. Ajárlatok „Garmatáru 40.074” jellegre Blocknerhez, Vilmos császár-út 33.

Előkelő biztosító intézet keres

üzletszerzőnek

jó megélenésű, intelligens fiatal embert. Pálvázban lakó, anyak is, akik a szakmában még nem működtek. Eddigi működés részletesen tartalmazó ajánlatok „Ere pálya 2754” ellegre Haasensteln és Vogler rt. hirdetőirodába V., Dorottya utca nyolc küldendő.

Allványok

Selyemernyők

Telefon 64-4-57

Schäffer Béláné Erzsébet-körút 17

tikába. Kitűnő taktikai fogást csinált Bárczy István tanácsnokká választása alkalmával. Két tanácsnoki állás várt betöltésre. Az egyikre Melly Béla a későbbi árvaszéki elnök, majd vásárpénztári igazgató volt az esélyes jelölt. Bárczy helyzete pillanatnyilag nem volt ilyen biztos. Nehogy kibukjék, az ötvennégy erzsébetvárosi városatya egyedül reásvavazott; a másik jelölt nevét sorra kihuzgálták a szavazólapon Bárczy Istvánból tanácsnok lett és ezzel úgy az ő, mint a magyar főváros megindult karrierje útján. A választott és virilista bizottsági tagoknak jó szemük volt, amikor Bárczyt felfedezték. Felfelé ívelő pályájának szerencsés kezdetét talán annak is köszönheti, hogy fővárosi szolgálatának első időszaka a VII. kerületi előjáróságban telt el. Ekkor keletkezhetett barátsága és kapcsolata az Erzsébetvárost képviselő hatalmasságokkal.

— Bárczy dijkok volt a VII. kerületben... — emlékezik Ehrlich G. Gusztáv, — ... de akkor még Sacher-nek hívták...

A virilistáknak, a legtöbb adót fizetőknek nagy tekintélyük és befolyásuk volt abban az időben. Tagjai lettek a közgyűlésnek és bizony igyekeztek maguknak minden fontos kérdésbe beleszólást biztosítani.

— Én teremtettem meg a virilistákat! — állapítja meg elégedetten a félévszázadot leszolgált városatya. Bizony azóta a virilizmus is a múlté, hiszen a korszerű választójog a vagyoni cenzust nem ismeri.

„En voltam a tanácsadó...”

Tizenhétéves volt Ehrlich G. Gusztáv, amikor Budapestre került. Morvaországban úgy beszéltek Pestről, hogy az „a jogászok városa”.

— Akkoriban — mesél tovább az emlékezés fátyolos hangján — még nem volt vízvezeték. Tótók hordták a Dunából a vizet és így kínálgatták: „Wasser kauff!” Szóval a víz pénzbe került. Mi volt akkor Pest? „Az volt egy kisváros”. Az Erzsébet-körutnál már csaknem a „világ vége” volt. Itt kezdődtek a kertek. A Vilmos császár-ut közepétől pedig csupán palánkok állottak és beépítetlen telkek ásióztak. Elkezdtünk iskolákat építeni. Én voltam az „éceszgéber” — tudja mi az? — Bárczy volt a firma. Megépítettük a vízvezeték, kiépült a közlekedés, megváltottuk az elektromos- és gázműveket. Az volt a felfogásom, hogy az elsőrendű közcélokat szolgáló üzemeknek a város kezében kell lenni. Most már látom, hogy a világítási üzemek esetében ez a nézetem téves volt, mert magánvállalat nem számítana olyan árakat, mint a közüzem. Ha még mindig „triestti” volna a gázgyár, a gázárak biztosan sokkal olcsóbbak volnának...

Az Erzsébetvárosi Kör nagyhatalom lett. Az is volt egészen a háboru utáni. Az elnökséggel kapcsolatban Ehrlichnek igen opportunus álláspontja volt, amit így körvonalaz:

— Nőveleg mindig más volt az elnök, a valóságban én! Akkor én uraltam a városházát, ma Wolff Károly az ur! A városi politikát az én időmben tulajdonképpen a Pannónia Asztaltársaság irányította, amely a Pannónia kávéházban ült naponta össze. Glück Frigyes a szálloda tulajdonosa és Pelzmann a konyha vezetője is városatya volt. Itt, a Pannóniában, szőttük-fontuk a városi politika szálait. Tagja volt az asztaltársaságnak Polónyi Géza v. igazságügyminiszter, a IV. kerület vezére is. A VII. és IV. kerület nagy fegyvélem alatt álló bizottsági tagjai egységes fellépésükkel döntő befolyást gyakoroltak.

Az a bizonyos klikkrendszer

— Ez hát a híres klikk, amelynek Ön a vezére volt?

— Igen, igen... Mondták: klikkvezér...

Máma is van!

— Mi volt tulajdonképpen a klikkrendszer jelentősége és előnye?

— Kompakt egység volt! Kommandó! Akkor még nem volt titkos szavazás. Mindig tudtam ki szavazott velünk, ki ellenünk. Ellenőriztük. A klikkrendszer a fegyelmet jelentette. Minden pártunkbeli bizottsági tag köteles volt a közgyűlésen jelen lenni. „En voltam a legerősebb párt. „Ha szavazáskor én feldálltam, mindenki feldállt. Azt, aki nem pariózott többé nem választattuk meg. Előtem, az egyesített VI. és VII. kerület vezére Mendl István volt. Én iparkodtam őt kibuktatni. Ez sikerült is. A párt, amely a fővárosi tanitóság, a kispolgárok, a kiskereskedők stb. szavazataira támaszkodott, mindig a város vezetését, különösen Bárczy Istvánt igyekezett pártfogolni programjának megvalósítása érdekében.

— Néhai Háberhauer János, aki 96-ban Halmos-ra magyarosította a nevét, folyton panaszkodott, hogy a város hivatalai nem férnek el a legrégibb városházán. Szerette volna a katonaságtól városháza céljára meg-

Ezüst, kékrokák, kepek Schmideg szűcs Párisi-utca 3

kapni a Károly-kaszárnyát. No, mondok, majd én segítsek neked, Jánoskám! Felutaztam Bécsbe, felkerestem Wekerlét és előadtam neki a kívánságát. A bécsi udvar ragaszkodott ahhoz, hogy Budapesten a Belvárosban kaszárnya legyen. Ezért Wekerle előterjesztésére Ferenc József csak úgy járult hozzá a Károly-kaszárnya átengedéséhez, ha a város középpontjában új kaszárnya épül, ahová a katonaság átköltöztethetik. Így is történt. Akkor építették a Veres Pálné-utcai lak-tanyát és ugyancsak ekkor adták át a fővárosnak a Károly-kaszárnya régi épületét. Intervenciómnak tehát megvolt a kellő eredménye

Egy békebeli híres választásra is visszaemlékszik Ehrlich Gusztáv. Arra, amikor Barabás Béla és Eötvös Károly, ez a két nagy elme küzdött a mandátumért az Erzsébetvárosban. Ez az a híres eset, amikor reggeltől reggelig tartott a szavazási aktus. Barabás győzött, de ugyanakkor Aradon is mandátummal tisztelték meg. Erről azonban elfelejtett lemondani. Új választást írtak ki és ekkor Eötvös Károly került be a parlamentbe.

— Eötvös olyan magyar ember volt, — meséli „Gégé”, — hogy egyszer kijelentette nekem: — Ha velem jössz, ne végy fel cínidert, mert az német dolog!

Diszmagyarban Szerajevóban és Turinban

Gusztai bácsi fiának íróasztalán ott diszlik a papa diszmagyaros képe. Régi-régi elsárgult fénykép. Gusztai bácsi még keménykötésű fiatalember ezen. A feketebársony, sujtásos diszmagyar csak úgy feszül rajta. Először akkor vette fel a diszruhát, amikor Márkus József főpolgármesterrel, bizottsági tagokkal küldöttségben jártak Szerajevóban. Másik alkalom a diszmagyar felöltésére az volt, amikor gyászoló deputációval Turinba utazott, Kossuth Lajos holttestét hazahozni.

— Ezt sohase fogom elfelejteni — mondja. — Csáktornyától, a határtól kezdve, a sinek mentén végig, sűrű sorban térdepeltek az emberek, akik sirva-zokogva fogadták a nagy halottat hozó vonatot. Sehol egy talpalatnyi hely, sehol hégaz a szinte végnélküli láncban! Egészen Budapestig egyetlen gyászoló emberson!

Beszél még halk, nagyon ellágyult hangon a Bánffy-éréről, amely „a legliberálisabb korszak volt”, Bánffy Dezsőről, Tisza Kálmánról, Tisza Istvánról, békebeli miniszterek, miniszterelnökök jöveteléről, távozásáról és sok-sok régi históriáról. Igaza van, amikor kijelenti: „Itt sok lehet írni!”

Ki a legrégibb?

Vitáztunk, hogy ki ma a legrégibb városatya, ki él a régiek közül, illetve ki az, aki Budapest születésénél bábáskodott.

— Más régi nincs. Én vagyok az egyetlen! — hangsúlyozza határozottan. Sümegi Vilmos is elég régi, de amíg élek, a legrégibb mégis csak én vagyok!

Az agg harcos szívesen gondol vissza a küzdelmekre, csatározásokra. „Sok ember van, aki nekem az állást köszönhet.” — állapítja meg. — Szendy Károlyt is szeretettel támogattam, aki akkoriban volt diurnista...

— Mi a véleménye a mai városi politikáról?

— Azt írhat — feleli. — A mai városi politika nagyon rossz politika!

Wolff Károlyt és pártját ismeri, hiszen 1925-ig volt városatya, de a NEP bizottsági tagjait már nem.

Fürdés, ital, szívar

A politikától teljesen visszavonult és igyekszik hátralevő idejét kellemesen eltölteni. Mindennap elmegy régi harcainak, sikereinek színhelyére, az Erzsébetvárosi Körbe. Ott „szemléli” a kártyázókat. Ő maga nem kártyázik azóta, hogy egy orvos barátjától — vagy 30—35 éve — 140 forintot ngert. Az összeget jótékony célra adta, de annyira bántotta, hogy Fortuna a barát helyett melléje szegődött („akármit csináltam, folyton csak nyertem”): egyszersmindenkora lemondott az ördögbibliaforgatás örömről. Nagyon jól esik neki, ha régi barátai: Bárczy István, Ugron Gábor, Dést Géza és mások meglátogatják.

A napi program egyik élvezetes pontja: fürdés a Rudasban.

Legyőzte a Morisson

— A Rudasfürdő szerelmese vagyok! — kiáltja harsányan Gusztai bácsi. — Minden délután odamegyek. Fürdés után sörözés. Ebéd előtt sör, este vacsorához bor, néha sör is... Szóval ital elég bőségesen. A napi dohánymennyiség öt szivar. Régebben pipáztam. Boldogult feleségem nem kedvelte a pipafüstöt. Halála után rögtön áttértem a szivarozásra...

Amikor elmosolyodom és tréfásan megjegyzem: Lehet, hogy ezek az öreg kor konzerváló szereit? — „Gégé” engem is megkínál szivarral, majd hozzáteszi: „Hozom még valamit” — és reszkető kézzel átnyújt egy Cásino-szipkát...

Szeretne még városatya lenni, Gusztai bácsi, annyi verekedés, küzdelem után? A, dehogyan! De azért nem mulasztja el megjegyezni:

— Nézzel! Én nem lettem örökös tag a közgyűlésen, pedig mit tettem én Budapestért!...

Mindig „ehrich” volt és mégse lett örökös városatya...

GYÖRGY ENDRE